

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

“Jag tycker att det är läroplanens fel att bedömning har en negativ klang”

En kvalitativ studie om förskollärares uppfattningar om bedömning i förskolan

KURS: *Examensarbete för förskollärare, 15 hp*

PROGRAM: *Förskolläraryrket*

FÖRFATTARE: *Lovisa Thörn, Lydia Nickolausson*

HANDLEDARE: *Karin Alnervik*

EXAMINATOR: *Carin Falkner*

TERMIN: *VT18*

SAMMANFATTNING

Lovisa Thörn, Lydia Nickolausson

”Jag tycker det är läroplanens fel att bedömning har en negativ klang” – En kvalitativ studie om förskollärares uppfattningar om bedömning i förskolan.

“I believe that the curriculum is to blame for the negative resonance of evaluation” - A qualitative study on preschool teacher’s views on evaluation in preschool.

Antal sidor: 30

Studiens syfte är att bidra med kunskap och insikt om hur förskollärare uppfattar begreppet bedömning och dess innebörd i förskolan. Studien utgår från fem semistrukturerade kvalitativa intervjuer med förskollärare och dess teoretiska utgångspunkt är fenomenologin. Resultatet visar att förskollärarna i studien uppfattar att bedömning av barn är något som sker i förskolan trots medvetenheten om att det går emot läroplanens intention. Vidare framgår att bedömning kan ge både positiva och negativa konsekvenser för såväl barn som verksamhet men beror på den enskilde förskollärarens förståelse och fokus vid en bedömning. Resultatet visar att bedömning i förskolan är nödvändigt då den kan främja barns lärande och utveckling. Dock framgår det att förskolans läroplan behöver en reglering där det tydliggörs gällande bedömning, om vad som ska bedömas eller inte, eftersom det uppenbart finns olika synsätt och förståelser. I resultatet är en osäkerhet synlig hos förskollärarna där det till stor del handlar om att bedömning har en negativ klang och anses motsägelsefull gentemot läroplanen, vilket skapar osäkerhet och att begreppet därför undviks.

Sökord: bedömning, förskola, utveckling, fenomenologi, livsvärld

Postadress	Gatuadress	Telefon	Fax
Högskolan för Lärande och Kommunikation (HLK) Box 1026 551 11 JÖNKÖPING	Gjuterigatan 5	036 – 101000	036162585

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund	2
2.1 Historiskt perspektiv på bedömning	2
2.2 Tidigare forskning	3
2.2.1 Bedömningens konsekvenser	5
2.2.2 Sammanfattning av tidigare forskning	6
2.3 Teoretisk utgångspunkt	6
3. Syfte	8
3.1 Frågeställningar.....	8
4. Metod	9
4.1 Urval.....	9
4.2 Genomförande.....	9
4.3 Databearbetning och analys	10
4.4 Tillförlitlighet.....	12
4.5 Etiska överväganden och val	13
5. Resultat	14
5.1 Uppfattningar om begreppet bedömning.....	14
5.2 Uppfattningar om relationen mellan bedömning av verksamhet och barn	19
5.3 Sammanfattande analys	20
6. Diskussion	22
6.1 Resultatdiskussion.....	22
6.1.1 Uppfattningar om begreppet bedömning	22
6.1.2 Uppfattningar om relationen mellan bedömning av verksamhet och barn.....	26
6.2 Metoddiskussion.....	26
6.3 Slutsatser	27
7. Referenser	29
8. Bilagor	
8.1 Bilaga 1 (3) Intervjuguide	
8.2 Bilaga 2 (3) Samtycke för deltagande	
8.3 Bilaga 3 (3) Missivbrev	

1. Inledning

I läroplanen för förskolan står det att förskolläraren ska ansvara för att verksamheten i förskolan dokumenteras, utvärderas och utvecklas utan att bedöma det enskilda barnet. Samtidigt ska verksamheten bedömas och granskas genom att analysera det enskilda barnets framsteg (Skolverket, 2016). Eidevald (2017) beskriver att läroplanens formulering gällande dokumentation besitter ett dubbelt budskap, vilket skapar en osäkerhet hos pedagogerna i förskolan grundad i en rädsla för att falla in i bedömning av enskilda barn. Vid samtal gällande bedömning i förskolan har vi mött förskollärare som uttryckt att de bedömer barn och att det är nödvändigt, men även förskollärare som förskräckt uttryckt "Vi bedömer inte barn!".

Den svenska förskolan tillhör en stark bedömningskultur menar Bjervås (2011), som visar att barn bedöms redan i förskolan. Historiskt sett kan bedömning urskiljas i förskolan redan under den Fröbelinspirerade barntädgården och har alltid varit förekommande på ett mer eller mindre medvetet sätt (Vallberg Roth, 2010).

Bedömningarna ökade i samband med införandet av förskolans läroplan år 1998 där det uttrycktes ett ökat krav på dokumentation (Tallberg Broman, 2010). När dokumentation, som har en stark koppling till bedömning, ökade i förskolan poängteras vikten av att göra förskollärare medvetna om hur det används och hur det bör användas (Vallberg Roth, 2010). Genom bedömning kan barns lärande synliggöras för att sedan kunna stödja barnet vidare i sitt lärande (a.a.). För att bedömningen ska kunna bidra till ett positivt syfte anser Johansson (2016) att förskollärarna behöver ha kunskap om bedömningens risker, konsekvenser men även möjligheter.

Begreppet bedömning beskriver Eidevald (2017) som ett komplext begrepp i förskolan vilket medför olika tolkningar och förståelser. Studiens syfte är därför att studera hur förskollärare uppfattar begreppet bedömning samt hur förskollärare uppfattar relationen mellan bedömning av verksamhet och bedömning av barn. Vi anser det viktigt för oss som blivande förskollärare att få kunskap och insikt om hur förskollärare uppfattar begreppet bedömning och dess innebörd i förskolan.

2. Bakgrund

I följande kapitel kommer bakgrund att presenteras utifrån följande rubriker: Historiskt perspektiv, Tidigare forskning och Teoretisk utgångspunkt.

2.1 Historiskt perspektiv på bedömning

Historiskt sett har bedömning av barn alltid varit förekommande i förskolan på ett mer eller mindre medvetet sätt (Vallberg Roth, 2010). Johansson (2016) menar att bedömning i förskolan kan urskiljas redan under den Fröbelinspirerade barntädgården där förskollärares uppgift var att följa den så kallade naturliga utvecklingen hos barn och välja innehåll för att de skulle kunna utvecklas i rätt riktning. Vidare beskrivs att barnet skulle visa att denne tagit till sig det som bearbetats i barntädgården vilket skulle framträda i barnets spontana lek. Förskolläraren ansågs duglig om denne kunde fylla barnen med så mycket intryck att de inte kunde annat än att ge uttryck för det (a.a.).

För att tillgodose både barns och vårdnadshavares behov i förskolan införde regeringen under mitten av 1970-talet direktiv om att förskolan skulle innefatta obligatoriska utvecklingssamtal. Detta ställde högre krav på pedagogerna gällande dokumentation och bedömning eftersom det behövdes material för att kunna visa vårdnadshavare hur barnet låg till i sin utveckling (Bjervås, 2011). Åsén och Vallberg Roth (2012) tydliggör att bedömning till en början handlade om att studera och klassificera barns psykologiska utveckling. Det innebar att fokus inte låg på barnets läroprocesser utan riktades mer mot att kategorisera och klassificera barnet utifrån de stadier och utvecklingsnivåer som fanns.

När förskolan sedan gick från att tillhöra Socialstyrelsen till Skolverket år 1998 fick förskolan sin första läroplan (Tallberg Broman, 2010). Förskolans verksamhet inriktades mer mot barns lärande, vilket höjde kraven på uppföljning och utvärdering av barn som i sin tur medförde ett ytterligare ökat krav att utföra dokumentation (a.a.). Vallberg Roth (2010) beskriver att detta bidrog till att fler pedagoger började använda individuella utvecklingsplaner, IUP, som visats utgå från kunskaps-, betygs- och prestationsliknande till integritetsriktade och personinriktade bedömningar.

Under senare tid har bedömning i förskolan delvis förändrats. Från att tidigare ha använt sig av checklistor i form av IUP, där barnet bedömts utifrån det som beskrivits som det

normala i förhållande till barnets ålder och utveckling, har bedömning istället förflyttat sig mot ett skolrelaterat perspektiv. Den svenska förskolan har länge även haft ett individorienterat perspektiv i syfte att i ett tidigt stadiet urskilja och ge stöd till de barn som behöver, för att i sin tur förebygga problem i framtiden (Åsén & Vallberg Roth, 2012). Vallberg Roth (2010) beskriver en trolig faktor till den omfattande bedömningskulturen i förskolan med hänvisning till global kunskapsekonomi och granskningssamhälle. Den globala kunskapsekonomin och granskningssamhället menar författaren innebär en ökad mätning i förskolan och förklarar att det bidrog till att förskolan förflyttades från en bildningskultur till en dokumentationskultur. Granskningssamhället beskriver Sahlin-Andersson (2000) som ett globalt fenomen som hör ihop med samhällets förändringar och som till följd styr vad som behöver granskas i förskolan. Detta styrks av Johansson (2016) som uttrycker att det även kan kopplas till kvalitetsgranskning och global konkurrens där allt ska mätas i betydelsen av att skapa en utbildning av god kvalitet.

2.2 Tidigare forskning

Vid första utvärderingen av läroplanen efter dess införande år 1998, beskriver Elfström (2013) att det framkom en otydlighet i vad som skulle utvärderas och som upplevdes svårtolkad för såväl pedagoger som beslutsfattare i kommunerna. Otydligheten grundar sig i formuleringen om att verksamheten ska dokumenteras och inte barns kunskaper. Samtidigt uttrycks det att varje barn ska dokumenteras och analyseras för att kunna utvärdera verksamheten (a.a.). Formuleringen i läroplanen upplevs som motsägelsefull där Eidevald (2017) samt Vallberg Roth (2010) menar att beroende på hur pedagogen förstår den resulterar i hur den utförs i verksamheten. I läroplanen framgick att det inte var det enskilda barnets prestationer och resultat som skulle utvärderas och bedömas men trots det konstaterades det i den första utvärderingen, fem år efter införandet av läroplanen, att det ändå var relativt vanligt med bedömning av barnets prestationer (Elfström, 2013). Det framgick också att vissa kommuner hade satt upp egna mål att uppnå för barnen vilket medförde att det även blev uppmärksammat att det fanns en svårighet med att tyda läroplanens skillnad mellan uppnåendemål och strävansmål (a.a.).

Eftersom förskolans läroplan innefattar strävansmål och inte uppnåendemål som skolans läroplan gör, menar Vallberg Roth (2010) att det går emot läroplanens intention att bedöma barn. Detta har medfört att pedagoger därför undviker att bedöma barn. Även

Johansson (2016) problematiserar denna förståelse för bedömning i relation till läroplanens strävansmål och visar hur pedagoger i förskolan uttryckt att det handlar om att formulera sig på ett sätt där det inte blir synligt att bedömning av barnet sker. Vallberg Roth (2010) beskriver att bedömningen ska syfta till att stödja barnet i dess utveckling utan att bedöma barnet. I praktiken menar författaren dock att barn ofta bedöms utifrån förmågor och färdigheter där åtgärderna riktas mot barnen istället för verksamheten. Johansson (2016) visar även att bedömning värderar och fastställer styrkor och kunskaper i förhållande till de normer som råder. Detta styrks av Björk-Willén (2015) som visar i sin forskning att bedömning av barn är omöjlig att frångå och leder alltid till en värdering av barnet. Personliga uppfattningar som kan utläsas ha en grund i personlighetspsykologi visar Vallberg Roth (2014) är förekommande i förskolans dokumentationspraktik. Författaren beskriver vidare att dessa personlighetsbedömningar oftast sker i positiv bemärkelse. Det poängteras dock vara viktigt att uppmärksamma denna sorts bedömning, som tillsammans med bedömningar av kunskap och utifrån utvecklingspsykologiskt perspektiv, anses vara oförenliga med den nationella policyn (a.a.).

Vallberg Roth (2010) beskriver att bedömningen i förskolan har en stark koppling till dokumentationspraktiken som sker i förskolan. Den pedagogiska dokumentationen skapades i motstånd till det tidigare sättet att bedöma barn, där de studerade och klassificerade barns psykologiska utveckling samt att fokuset riktades mot att kategorisera och klassificera barnet utifrån stadier och utvecklingsnivåer (Åsén & Vallberg Roth, 2012). Den pedagogiska dokumentationen skulle bli ett verktyg för att kunna utvärdera verksamheten (Skolverket, 2015; Vallberg Roth, 2010). Detta sätt att dokumentera, med dess tillhörande reflektion och diskussion, möjliggör flera olika perspektiv och på så sätt berikar vår förståelse för verksamheten och barnen (Skolverket, 2015). Bjervås (2011) beskriver dock att den pedagogiska dokumentationen ofta innehåller bedömning av enskilda barn där pedagogen tittar på barns svårigheter eller brister istället för att se deras möjligheter. Samtidigt uttrycker hon att det är oundvikligt att den pedagogiska dokumentationen skulle förekomma fri från granskning eller bedömning av enskilda barn eftersom den synliggör och utgår från barnet som subjekt. Med barnet som subjekt menar författaren att bedömning alltid utgår från barnet som person och dess handlingar. Förskollärares uppdrag innefattar därför svårigheter när verksamheten granskas utifrån bedömning av barn (a.a.). Vallberg-Roth (2014) beskriver att begreppet bedömning inte är något entydigt begrepp och kan innebära att något eller

någon granskas, uppskattas, betygsätts, värderas eller avvägs. Studier på området menar författaren är nödvändiga då de studier som belyser bedömning i förskolan är få och till största del inriktade mot specifika dokumentationsformer eller utifrån en specifik teori.

2.2.1 Bedömningens konsekvenser

Vallberg Roth (2010) belyser bedömningens didaktik och betonar dess syfte och funktion där det handlar om att förskolläraren bör vara medveten om vad, hur och varför en bedömning ska genomföras. Dock menar författaren att det finns en osäkerhet i varför förskolan ska bedöma, vad som ska bedömas, när och genom vilka verktyg och arbetsformer som bedömningen ska ske. Samtidigt lyfter hon fram en möjlig motivering om att bedömningen kan ligga till grund för och generera information, kontroll och återkoppling. Författaren beskriver att bedömningens didaktik handlar om vilket fokus förskolläraren väljer att ha, om fokuset är på processen eller resultatet. Till sist nämner hon att det är av vikt att ha i åtanke hur bedömningen ska ske, via vilka uttrycksformer, arbetssätt eller verktyg. Den pedagogiska dokumentationen kan enligt Johansson (2016) vara ett verktyg att synliggöra bedömningens didaktik i förskolan. Hon menar att verktyget skapar möjlighet att bedöma barnet som kompetent med många förmågor och framhåller att bedömning av barns färdigheter kan vara till nytta för att synliggöra om läroprocessen och dess tillvägagångssätt varit gynnsam.

Däremot kan konsekvensen av bedömning medföra att barns prestationer blir ett föremål för bedömning (Johansson, 2016; Vallberg Roth, 2010). Åsén och Vallberg Roth (2012) beskriver att pedagoger upplevt att de måste bedöma och mäta barns kunskaper för att kunna utveckla verksamhetens kvalitet, trots deras medvetenhet om att det motsäger läroplanens intention. Däremot beskriver Johansson (2016) i sin forskning att det förekommer pedagoger som är rädda för att bedöma barn och därför undviker det, vilket blir på bekostnad av verksamheten som då inte blir utvärderad i förhållande till vad den möjliggör för lärande. Vidare beskriver författaren att pedagoger i förskolan undviker bedömning eftersom de inte vill att förskolan ska framstå som en skolifierad verksamhet. Pedagogerna i förskolan vill istället att verksamheten ska framstå som unik och inte densamma som skolan (a.a.). Genom att dokumentera, följa upp och utvärdera barns lärandeprocesser menar Sheridan, Sandberg och Williams (2015) att det kan synliggöra verksamhetens förutsättningar för att kunna möta barn i deras lärande och utveckling. De poängterar dock att det handlar om att se läroprocessen istället för vad barnet kan vid ett

visst tillfälle, det vill säga hur barnet har förändrat sitt kunnande. Folke-Fichtelius och Lundahl (2015) beskriver att det är nödvändigt att bedöma barns lärande och utveckling för att kunna bedöma verksamheten och dess kvalitet men poängterar att det inte handlar om att kategorisera, jämföra eller sortera barnen.

2.2.2 Sammanfattning av tidigare forskning

Begreppet bedömning är inget entydigt begrepp enligt Vallberg-Roth (2014) som menar att studier på området är nödvändiga och att de i sin tur behöver prövas, relateras och nyanseras i praktiken. Den tidigare forskningen tydliggör att det uppenbart finns en problematik med bedömning i förskolan där både för- och nackdelar vägs mot varandra (Folke Fichtelius & Lundahl, 2015; Johansson, 2016; Sheridan, Sandberg & Williams, 2015; Vallberg Roth, 2010; Åsén & Vallberg Roth, 2012). Bedömning av barn behövs för att utvärdera verksamheten, vilket kan medföra både positiva och negativa följder beroende på hur den genomförs och används (Eidevald, 2017). De studier som belyser bedömning i förskolan är få och till största del inriktade mot specifika dokumentationsformer eller utifrån en specifik teori (Vallberg Roth, 2014). Johansson (2016) styrker att begreppet bedömning ofta har en negativ betoning och därför undviks. Hon menar att begreppet behöver implementeras i förskolans praktik för att göra pedagoger medvetna om hur det används och bör användas. Genom bedömning kan barns lärande synliggöras och reflekteras kring för att sedan kunna stödja barnet vidare i sitt lärande. När bedömningen ökar i förskolan poängteras vikten av kunskap om de risker, konsekvenser men även möjligheter som den kan medföra i verksamheten (Johansson, 2016).

2.3 Teoretisk utgångspunkt

Fenomenologin beskrivs enligt Bengtsson (1994) som en erfarenhetsfilosofi där det som människan upplever grundas i tidigare erfarenheter, vilket kan uppfattas som det Christoffersen och Johannessen (2015) benämner som *livsvärld*. Denna framställning som Bengtsson (1994) och Christoffersen och Johannessen (2015) beskriver, har sin grund i den tyske filosofen och matematikern Edmund Husserls (1859-1938) tankesätt. Husserl uttryckte att syftet vid filosofisk forskning bör vara att återgå till erfarenheten av det som studeras. Det är erfarenheter som hjälper oss att bygga upp vår livsvärld vilket betyder att tidigare erfarenheter finns med vid alla nya möten som sker (Bengtsson,

2005). Vidare beskrivs livsvärlden som den föränderliga värld vi lever i som ständigt formas och omformas. Författaren menar att varje individ har en egen livsvärld med egna erfarenheter samtidigt som vi lever i en värld tillsammans med varandras livsvärldar. Det betyder att för att förstå olika fenomen eller händelser behövs de sättas i ett sammanhang eftersom livsvärlden utgår från varje individ, den tid och det perspektiv som vi lever i, samtidigt som den är historisk och framtidsinriktad (a.a.). Fenomenologin syftar till att utforska världen som den visar sig och upplevs för någon annan och behandlar människors uppfattningar, attityder, åsikter och övertygelser kring ett givet fenomen (Brinkkjær & Høyen, 2013; Christoffersen & Johannessen, 2015). Andra begrepp som är centrala inom fenomenologin är *subjekt*, *objekt*, *fenomen*, och *erfarenhet* (Brinkkjær & Høyen, 2013). Subjektet är personen som uppfattar objektet, det vill säga den eller det som personen riktar sin uppmärksamhet mot. Dessa uppfattningar som sker mellan subjektet och objektet är det som kallas fenomen vilket grundar sig i personens tidigare erfarenheter. Ett fenomen är något som är bekant genom våra sinnen och som förstås genom omedelbar upplevelse och inte genom teorier, analyser eller föreställningar (a.a.).

Utgångspunkten i denna studie är att studera förskollärares olika uppfattningar gällande bedömning i förskolan. Uppfattningar är centralt inom fenomenologin och lämpar sig därför bra för att ta sig an materialet i studien. Vidare beskrivs att det inom fenomenologin eftersträvas realism vilket innebär att det inte finns något som anses rätt eller fel utan grundar sig i att skapa en bredare förståelse för hur fenomenet kan uppfattas (Bengtsson, 1994). Detta är även något som lämpade sig väl för studien då den inte söker efter rätta svar utan olika förskollärares uppfattningar om fenomenet bedömning i förskolan. Med fenomenologin som forskningsansats vill forskaren få intervjupersonen att frambringa sina erfarenheter och beskriva dessa, samt för att kunna förstå personen rätt för att sedan kunna presentera resultatet på ett pålitligt sätt som är så likt originalet som möjligt (Christoffersen & Johannessen, 2015).

3. Syfte

Syftet med studien är att bidra med kunskap om hur förskollärare uppfattar begreppet bedömning och dess innebörd i förskolan.

3.1 Frågeställningar

- Hur uppfattar förskollärare begreppet bedömning i förskolan?
- Hur uppfattar förskollärare relationen mellan bedömning av verksamhet och bedömning av barn?

4. Metod

Studien utgår från en kvalitativ metod eftersom syftet med studien är att få fram förskollärares uppfattningar om bedömning i förskolan. Den kvalitativa metoden syftar till att på ett fördjupat sätt förstå människors tankar och känslor (Ahrne & Svensson, 2015). Valet av denna metod grundar sig i att studien inte söker efter rätta svar utan istället kunskap om olika förskollärares uppfattningar.

4.1 Urval

Urvalet i studien utgår från Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) som beskriver ett tvåstegsurval. Det handlar om att först välja organisation, vilket i detta fall innebar val av förskolor. I studien valdes fem olika förskolor efter närliggande geografiskt läge som var kända för oss sedan tidigare vilket benämns som ett bekvämlighetsurval (Bryman, 2011). I nästa steg i urvalet bestämdes vem som skulle intervjuas, vilket skedde genom förfrågningar via samtal eller mail till de utvalda förskolorna. Studien utgår från fem intervjuer med olika förskollärare för att kunna få fram ett mer omfattande och trovärdigt material att analysera. Förskollärarna som deltar i studien har oidentifierats och benämns som Förskollärare 1-5. Utifrån syftet utgår studien enbart från intervjuer med förskollärare.

4.2 Genomförande

Till en början kontaktades förskollärarna, som beskrivs i urvalet, där det endast framhölls att intervjun skulle beröra bedömning i förskolan. Förskollärarna skulle inte få för mycket information om intervjuens innehåll för att inte kunna förbereda sina svar, vilket valdes med avsikt för att säkerställa att materialet i empirin inte blev påverkat av verksamheten som vill ge en positiv bild (Eriksson-Zetterqvist & Ahrne, 2015). Valet grundar sig även i att studiens syfte var att studera olika uppfattningar kring ett givet fenomen och inte uttänkta, rätta svar.

Intervjuerna genomfördes enskilt, det vill säga en student närvarande vid varje intervju med de olika förskollärarna. Detta gjordes av respekt för förskollärarna eftersom intervjun berörde ett område som förstås vara komplext. Dessutom genomfördes intervjuerna på varje enskild förskollärares förskola i ett rum där intervjun kunde ske

ostört. Att genomföra intervjun på varje förskollärares förskola grundade sig i Eriksson-Zetterquist och Ahrnes (2015) beskrivning om att det kan bidra till en trygghet för intervjupersonen som då känner till miljön och istället kan koncentrera sig på intervjun. Valet grundar sig även i att inte ta upp mer tid än nödvändigt för att förskolläraren, direkt efter intervjun, skulle kunna återgå till sitt arbete.

För att samla in data till studien användes en semistrukturerad intervjuemetod för att få fram förskollärares uppfattningar om bedömning i förskolan. Fördelen med en semistrukturerad intervju är att frågorna både kan vara fasta men samtidigt kompletteras med följdfrågor för att få ett utförligare material att arbeta med (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). Det betyder att frågorna kan anpassas och ändra ordning under intervjuens gång. Studien söker efter förskollärares enskilda uppfattningar och dess syfte var därför inte att förskollärarna skulle kunna påverka varandra i deras slutsats, vilket skulle kunna förekommit i en fokusgruppsintervju (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). Innan intervjun började framfördes de forskningsetiska principerna, som tagits i beaktande under studien, där förskollärarna återigen informerades om studien och deras rätt till att avbryta sin medverkan (Vetenskapsrådet, 2002). Förskollärarna fick sedan läsa ett samtyckesdokument och skriva under ett missivbrev (se bilaga 2 & 3) och godkänna att intervjun ljudinspelades. Frågorna som hade förberetts var till största del öppna frågor vilket innebär att intervjupersonen uppmanas till att ge ett utförligare svar. Dessutom hade alternativa följdfrågor förberetts men som justerades efter vad förskollärarna talade om vilket Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) menar visar på att forskaren har ett intresse och är aktiv under intervjun och bidrar även till att få intervjupersonen att känna sig trygg och vilja berätta mer. Insamlingen av data genomfördes genom ljudinspelning via telefon och dator som testades innan, samt genom anteckningar med penna och papper. Ljudinspelning valdes för att ge möjlighet att kunna gå tillbaka och lyssna igen samt för att inte missa något som framkommit i intervjun. Intervjuerna som genomfördes varade mellan cirka 35-40 minuter.

4.3 Databearbetning och analys

I studien används fenomenologin som forskningsansats för att bearbeta och analysera data där det handlar om människors olika uppfattningar och att förstå ett givet fenomen ur intervjupersonens perspektiv (Brinkkjær & Høyen, 2013; Christoffersen &

Johanessen, 2015). Fenomenologin lämpar sig väl för att bearbeta och analysera studiens material eftersom intresset är att studera olika förskollärares uppfattningar gällande bedömning i förskolan. Vid databearbetning och analys inom fenomenologin är det viktigt att frånga sina egna erfarenheter och förutfattade meningar för att på ett nytt sätt kunna möta forskningsområdet med öppna ögon och nyfikenhet (a.a.).

För att underlätta bearbetningen av data transkriberades samtliga intervjuer vilket Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) beskriver är väsentligt för att lära känna sitt material, upptäcka detaljer samt för att kunna läsa materialet upprepade gånger. Eftersom intervjuerna genomfördes enskilt har ljudinspelningen lyssnats igenom för att skapa en gemensam uppfattning samt för att synliggöra betoningar som kanske inte framgår i det transkriberade materialet. Efter transkribering påbörjades bearbetning av data som inom fenomenologin utgår från fyra huvudsteg (Brinkkjær & Høyen, 2013). Det första steget är *helhetsintrycket och sammanfattning av meningsinnehåll* där det transkriberade materialet lästes upprepade gånger för att skapa ett helhetsintryck och notera centrala teman. I detta steget sorterades irrelevant information bort där tio olika teman synliggjordes för att kunna framhäva textens meningssinnehåll. Genom att stryka under och färgkoda det som ansågs relevant utifrån frågeställningarna uteslöts irrelevant information och textens meningssinnehåll framhövdes (a.a.).

Vidare beskrivs det andra steget, *koder, kategorier och begrepp*, där det som ansågs relevant för problemställningen urskiljdes (Christoffersen & Johanessen, 2015). Kodningen handlar om att markera olika textelement och begrepp som anger information och kunskap om de centrala teman som urskilts. Detta bidrar till att lättare kunna strukturera och analysera texten för att sedan kunna kategorisera de olika koderna (a.a.). Genom att färgkoda olika textelement och begrepp kunde sedan de olika koderna i förhållande till studiens frågeställningar urskiljas. Utifrån frågeställningarna framkom sedan följande koder och begrepp; *Bedömning uppfattas negativt, Beror på den enskilde förskolläraren och förståelsen, Bedömning är nödvändigt men formuleras på ett sätt där det inte blir synligt att den sker, Bedömning kan inte bara ske i en enda kontext, Om inte barns kunskaper får bedömas bedöms de utifrån rådande normer, Läroplanens formulering är motsägelsefull och Barnen är verksamheten.*

Det tredje steget, *kondensering*, handlar om att de kodningar som gjorts i den tidigare fasen plockades ut för att sedan abstrahera meningssinnehållet (Christoffersen &

Johannessen, 2015). Det var även under kondenseringen som det gick att urskilja om kodorden kunde sättas samman eller om det krävdes underkoder. Sammanfattningsvis handlar kondenseringen om att utveckla kategorier som upplevs mer abstrakta än de tidigare koderna (a.a.). Detta gjordes genom att kategorisera de olika koderna och begreppen som framkommit. Den första kategorin utgår från den första frågeställningen och benämns som *Uppfattningar om begreppet bedömning*, där följande koder placerades; Bedömning uppfattas negativt, Beror på den enskilde förskolläraren och förståelsen, Bedömning är nödvändigt men formuleras på ett sätt där det inte blir synligt att den sker, Bedömning kan inte bara ske i en enda kontext, Om inte barns kunskaper får bedömas bedöms de utifrån rådande normer. Den andra kategorin utgår från den andra frågeställningen och benämns som *Uppfattningar om relationen mellan bedömning av verksamhet och barn*, där följande koder placerades; Läroplanens formulering är motsägelsefull och Barnen är verksamheten.

Det fjärde och sista steget *sammanfattning* handlar om att med hjälp av materialet utforma nya beskrivningar och begrepp (Christoffersen & Johanessen, 2015). Analysen av det sorterade datamaterialet gick sedan ut på att identifiera mönster, processer och sammanhang som kan koncentreras och ge en redogörelse på en högre abstraktionsnivå vilket presenteras i resultatet (a.a.). Detta gjordes genom att synliggöra och tydliggöra den övergripande uppfattningen inom de kategorier som framställts. Genom att sortera bort överflödigt material inom de olika kategorierna koncentrerades dessa, vilket bidrog till en högre abstraktionsnivå där också rubrikerna blev stringenta och enbart innehöll det de uttryckte.

Till sist analyseras de identifierade kategorierna och relateras med tidigare forskning och bakgrund vilket synliggörs i diskussionen. Detta gjordes genom att på ett nytt sätt urskilja vad förskollärarna egentligen menade, utifrån det de berättade att deras uppfattning var.

4.4 Tillförlitlighet

I ett försök att skapa en studie av hög kvalitet utgår studien från begreppet tillförlitlighet som Bryman (2011) beskriver tillhör kvalitetsutvärderingen inom den kvalitativa metoden. Dessutom utgår studien från dess fyra underkategorier; *trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmering*. Trovärdigheten handlar om att studien genomförts i enlighet med de regler som finns samt att resultatet presenterats för de som

blivit intervjuade där de fick möjlighet att styrka att det presenterade resultatet överensstämde med verkligheten. Dessutom har studien följt Vetenskapsrådets (2002) etiska forskningsprinciper, vilket styrker studiens trovärdighet. Överförbarheten svarar på om resultatet är tillämbart i andra miljöer. Studiens resultat kan inte generaliseras till alla förskolor men det är inte heller meningen, eftersom vårt mål istället var att på djupet förstå hur olika förskollärare uppfattar bedömning i förskolan. Pålitlighet innebär att forskaren tydligt redogör för alla steg i forskningsprocessen för att vid ett annat tillfälle kunna se om resultatet skulle vara likartat. Detta beskrivs i metoden samt att intervjuguiden bifogats (se bilaga 1). Den sista kategorin, konfirmering, handlar om att forskaren ska vara objektiv och inte låta egna värderingar påverka studiens resultat. Däremot menar Bryman (2011) att vara objektiv till fullo innebär en stor utmaning, dock ska forskaren förhålla sig objektiv i den mån det är möjligt. Genom att ständigt reflektera över egna personliga sätt att se på det som undersöktes, försökte subjektiva tolkningar undvikas.

4.5 Etiska överväganden och val

Vid genomförandet av en studie är det viktigt att ta i beaktning etiska överväganden och val, där individskyddets huvudkrav ska vara centrala. Vetenskapsrådet (2002) skriver fram att det handlar om att se till individen, det vill säga att personen inte ska känna sig förödmjukad, kränkt eller ta fysisk eller psykisk skada. Vidare beskrivs fyra utgångspunkter som kallas de forskningsetiska principerna och som tagits i beaktande under pågående studie (a.a.). Den första utgångspunkten är *informationskravet* vilket innebär att intervjupersonen fick kännedom om vad forskningen handlar om, vad som gällde för intervjupersonen samt om rätten att avbryta sin medverkan. Dessutom poängterades att medverkan var frivillig, där det beskrevs hur informationen skulle redovisas samt vad som skulle ske med informationen som deltagaren bidragit med. *Samtyckeskravet* handlar om att intervjupersonen bestämmer hur länge han eller hon medverkar i undersökningen och på vilka villkor (Vetenskapsrådet, 2002). *Konfidentialitetskravet* betyder att alla uppgifter om deltagarna och deras uttalanden i studien har avidentifierats (a.a.). I studien har därför deltagarna beskrivits som Förskollärare 1-5. Det sista, *nyttjandekravet*, belyser att allt material från intervjupersonen enbart ska användas till studiens ändamål och att materialet inte kommer lämnas eller lånas ut till annan forskning (Vetenskapsrådet, 2002).

5. Resultat

Syftet med studien är att bidra med kunskap om hur förskollärare uppfattar begreppet bedömning och dess innebörd i förskolan. I följande kapitel kommer studiens resultat att presenteras. Första delen benämns som Uppfattningar om begreppet bedömning, och svarar på den första frågeställningen och den andra delen benämns som Uppfattningar om relationen mellan bedömning av verksamhet och barn, och svarar på den andra frågeställningen. Till sist presenteras en sammanfattande analys.

5.1 Uppfattningar om begreppet bedömning

Vid databearbetning och analys urskildes fem olika kategorier som relateras till den första frågeställningen, vilka är: Bedömning uppfattas negativt, Beror på den enskilde förskolläraren och förståelsen, Bedömning är nödvändigt men formuleras på ett sätt där det inte blir synligt att den sker, Bedömning kan inte ske i en enda kontext och Om inte barns kunskaper får bedömas bedöms de utifrån rådande normer.

Bedömning uppfattas negativt

Vid analysen av materialet framkommer det inledningsvis i samtliga intervjuer att bedömning är något som uppfattas negativt.

Förskollärare 4: Asså det första när man hör begreppet bedömning, då tänker man åh shit negativt, och man tänker skola och betyg... det är liksom det första [...].

I förskollärarens uppfattning framgår det att bedömning har en negativ klang och att bedömning ofta uppfattas vara något som kopplas ihop med skola och betyg, vilket i förskollärarens första anblick uppfattas som något negativt i en förskolekontext och därför inte bör förekomma.

Förskollärare 1: Nämen jag tycker det känns alltså att man... man sätter dem liksom i ett fack ”det här kan den och det här kan den inte och den har inte nått dit och” och jag tycker inte det riktigt är det vi ska göra här på förskolan, bedöma vad de kan och inte kan.

Förutom att förskolläraren uppfattar att bedömning framställer vad barnet kan eller inte kan och att det till följd kan innebära att barnet blir placerat i ett fack, kan det dessutom göra att barnet får en stämpel. Vid analysen av materialet framgår även att anledningen till den negativa klangen uppfattas ha sin grund i läroplanens formuleringar.

Förskollärare 4: Jag tycker att det är läroplanens fel att bedömning har en negativ klang... de har redan bestämt att den är något negativt... de har ju uteslutit det och jag menar, vad är det för värdering?... det måste ju ske... men det är viktigt hur man gör det, skriv ner istället hur man gör det!

Förskolläraren uppfattar att den negativa klangen med bedömning finns underförstått i läroplanens formulering och att det är där problemet ligger. Samtidigt uppfattar förskolläraren att bedömning måste ske, men att det uttrycks vara något negativt.

Beror på den enskilde förskolläraren och förståelsen

Resultatet synliggör att samtliga förskollärare uppfattar att förståelsen av bedömning i förskolan påverkar hur den uttrycks och används.

Student: Så du menar att alla bedömningar utgår ifrån vad du tänker?

Förskollärare 3: Ja, jag kan ju liksom inte bedöma utifrån någon annan synvinkel så det måste jag ju ta hänsyn till hela tiden, att det här är ju vad jag ser [...].

Bedömningen uppfattas därför alltid utgå från den enskilde förskollärarens perspektiv och dennes sätt att förstå och använda bedömning. Bedömningen kan således ge olika resultat och till följd olika konsekvenser beroende på vem som bedömer och hur denne förstår begreppet bedömning.

Förskollärare 2: [...] det är ju ett väldigt... väldigt svårt ämne. Och så just att man inte får ett verktyg utan du får, man får försöka jobba fram ett verktyg själv hela tiden då och det blir så olika [...].

Det framgår även att det inte finns något verktyg för hur en bedömning ska genomföras vilket förskollärarna uppfattar bidrar till att alla gör olika. Samtidigt visar resultatet att

flera förskollärare uppfattar att bedömning är något som är svårt och kan genomföras på olika sätt eftersom det inte finns någon tydlighet i hur bedömningen bör utföras.

Bedömning är nödvändigt men formuleras på ett sätt där det inte blir synligt att den sker

I resultatet framgår det att förskollärarna uppfattar att det är fel att bedöma barn med hänvisning till läroplanen. Eftersom förskolans läroplan innefattar strävansmål uppfattar förskollärarna att det inte finns några mål som behöver uppnås i förskolan.

Förskollärare 5: [...] Vi pratar ju mycket om strävansmål så det är ju därför vi inte ska bedöma. För vi har strävansmål och då behöver man inte bedöma, vi ska bedöma våran verksamhet. Men om man vänder tillbaka någonstans så måste jag ju ändå se att verksamheten, uppfyller den kraven för de barnen som verkligen behöver? Och då tittar jag ju ändå... alltså man kan ju skruva på det där begreppet jättemycket men jag tycker ju ändå att jag gör någon form av bedömning gör jag ju.

Resultatet visar dock att förskolläraren, och som även framgått i övriga intervjuer, att bedömning i förskolan är nödvändigt och att det inte behöver vara något negativt. Bedömningen kan istället skapa fördelar då den blir en hjälp för att utveckla såväl barn som verksamhet och för att se hur förskolläraren ska gå vidare i sitt arbete. Förskolläraren uppfattar även att de ska bedöma verksamheten för att kunna se att den uppfyller de krav och förutsättningar som läroplanen uttrycker att barnen ska ha möjlighet till. Dessutom framgår det att bedömning ska genomföras för att kunna generera en likvärdig förskola där bedömningen synliggör verksamhetens kvalitet.

Förskollärare 5: [...] Alltså när man pratar om förskolan så ska man ju göra bedömningar i våran verksamhet för att den ska vara bra, att vi har en likvärdig förskola. Det är ju där bedömningarna ska ligga men någonstans tänker jag att man bedömer ju ändå barnen innan för att jag ska hitta till verksamheten [...].

För att kunna bidra till en likvärdig förskola uppfattar förskolläraren att det är nödvändigt att bedöma barn för att kunna synliggöra verksamheten. Förutom att förskollärarna uppfattar bedömning som nödvändigt synliggörs även i resultatet förskollärarnas

gemensamma uppfattning, direkt som indirekt, att det i bedömningarna handlar om att formulera sig på ett sätt där det inte blir synligt att bedömning av barnet sker.

Förskollärare 1: [...] det står ju inte det i överskriften liksom, men det blir ju som en. För man funderar ju på vad de kan och hur långt de har kommit och hur de har utvecklats... så det blir ju...

Bakom dessa formuleringar som framgår hos förskolläraren framkommer det dock att det finns en bedömning av barnet men att förskolläraren väljer att inte använda begreppet.

Bedömning kan inte bara ske i en enda kontext

Vid analys av materialet framgår det att bedömning uppfattas vara kontextuellt bunden.

Förskollärare 3: [...] det handlar inte om barnets förmåga av att kunna eller inte kunna utan det handlar mer om, vad händer i den här situationen? Hur påverkar den situationen barnet?

Bedömningen uppfattas av förskolläraren synliggöra barnet i relation till det som sker i verksamheten. Detta sätt att se på bedömning innebär att barnet påverkas av den sociala kontexten och att det är det som kan synliggöras i bedömningen och handlar inte om förmågan av att kunna eller inte kunna. Det framgår därför att bedömning inte bara kan ske i en kontext eftersom förskolläraren uppfattar att barnet blir påverkat av olika situationer och kontexter och agerar olika beroende av dessa.

Förskollärare 3: Ja, men alltså på något sätt, jag måste ju ta hänsyn till det... det vore inte snällt att döma någon utifrån en situation här och nu, du kan eller du kan inte... det fungerar inte så [...].

Förskolläraren uppfattar att det inte är rättvist att bedöma någon utifrån en situation. Om bedömningen endast skulle ske i en enda kontext uppfattas det inte rätt gentemot barnet eftersom en situation inte kan ge en sann bild av barnet.

Om inte barns kunskaper får bedömas bedöms de utifrån rådande normer

Resultatet visar att flera förskollärare även uppfattar att det kan finnas nackdelar med att göra bedömningar i förskolan. Det framgår att bedömning ofta utgår från rådande

normer, där flera förskollärare uppfattar att barnen utvecklas olika och i olika takt och där bedömningen kan skapa en viss bild av barnet.

Förskollärare 4: Mm, precis men sen kan det ju vara att, jag tänker att barnen utvecklas ju så mycket och i olika takt så att man kanske kan ha en bild av ett barn, att men kanske lite blygt eller tillbakadraget så att man vill hjälpa till. Men sånt kan ju ändras väldigt snabbt och då kanske den här bilden ligger kvar och då tänker jag att det kan bli tvärtom, att man hämmar barnet istället för att man serverar med grejer som man egentligen inte behöver.

I förskollärarens uppfattning framgår det att bedömning om hur barnet är, kan hämma barnet när förskolläraren håller kvar vid eller skapar en bild utifrån en tidigare bedömning som barnet sedan behandlas utefter. Att barnen bedöms utifrån rådande normer uppfattar förskolläraren även sker när barnen inte får bedömas utifrån kunskap.

Student: Men kan man bedöma verksamheten utan att bedöma just barns kunskaper?

Förskollärare 4: Mm, men vad är det man bedömer om barnet då? Personligheten eller trivsel? det är ju också en bedömning. Är det värre att bedöma barnets personlighet eller barnets kunskaper eller utveckling? [...].

Konsekvensen av uteslutandet av kunskapsbedömningar uppfattas av flera förskollärare i resultatet innebära att något annat bedöms där det framgår att det kan generera en personlighetsbedömning av barnet. Inom dessa personlighetsbedömningar uppfattas det att barnet bedöms utifrån det som anses vara "normalt".

Förskollärare 1: [...] sedan ska ju alla få vara som de... är liksom och ja... och det är ju och då blir ju, får de verkligen det då? För då lägger vi ju vad vi tycker är "normalt" och om någon sticker ut åt ett håll och ett annat eller kan inte sitta stilla i samlingen men vi har bestämt kanske att "det gör vi" och då tar vi bort dens personlighet egentligen att den sitter inte, kan inte sitta still [...].

Utifrån förskollärarens beskrivning synliggör det även att barnets personlighet kan bortses genom en bedömning utifrån vad barnet bör kunna, vilket upplevs som att barnet inte får vara sig själv utan jämförs med vad som anses normalt.

5.2 Uppfattningar om relationen mellan bedömning av verksamhet och barn

Vid databearbetning och analys urskildes två kategorier som relateras till den andra frågeställningen, vilka är: Läroplanens formulering är motsägelsefull och Barnen är verksamheten.

Läroplanens formulering är motsägelsefull

I resultatet framgår att samtliga förskollärare uppfattar att relationen mellan bedömning av verksamhet och bedömning av barn, som formuleras i läroplanen, är svårtolkad.

Förskollärare 4: Den är ju jättesvår. Det förstår inte jag heller (Skratt).

De säger emot sig själva.

Det uppfattas att det finns en problematik och otydlighet i formuleringen där svårigheten uppfattas vara att de inte ska bedöma det enskilda barnet men ändå utgå från barnen när de bedömer verksamheten, vilket uppfattas som motsägelsefullt.

Barnen är verksamheten

I resultatet framträder det att förskollärarna uppfattar att det finns en relation mellan bedömning av barn och bedömning av verksamhet. Resultatet visar att bedömningarna hänger ihop men att det egentligen är verksamheten som ska bedömas och inte barnen.

Förskollärare 1: Alltså, barnen är ju verksamheten. Eeh, så ee... ee, man får ju, maan har juu, försöker ju ha en verksamhet bra för den barngruppen man har eeh, och dåee... Fast jag kan ändå! Bedömning av verksamheten kan ju ändå vara på något vis mer positivt än, fast det hänger ju ihop...

I förskollärarens uppfattning framgår det att barnen är verksamheten vilket uppfattas som att det inte går att dela på bedömning av barn och bedömning av verksamhet.

Student: Tänker du att man kan bedöma en verksamhet bara i sig då?

Förskollärare 4: Ne för på något sätt är det ju ändå hur barnen uppfattar oss också, hur de uppfattar miljön. Trivs dem? så på så sätt gör man ju en bedömning av barnet också för att vi ska kunna se vad det är vi behöver arbeta med, vad vi behöver utveckla i verksamheten, vad som kan bli bättre... det är svårt att formulera hur man tänker och den är jätteknepig...ehm... just för att man inte ska bedöma det enskilda barnet men ändå utgå från barnen när man bedömer verksamheten... mm... den är... jag vill prata med den som har skrivit den (Skratt) och fråga hur dem menar... min uppfattning är att det går inte.

I förskollärarens uppfattning framgår det, och som även uppfattas av samtliga förskollärare i studien, att de genom att bedöma barnet också utvärderar verksamheten och synliggör hur de ska gå vidare med sitt arbete.

5.3 Sammanfattande analys

Genom att förstå fenomenet bedömning ur ett fenomenologiskt perspektiv är det väsentligt att ta hänsyn till förskollärarnas erfarenheter (Bengtsson, 2005). Vid bearbetning av materialet med fenomenologin som forskningsansats framstår förskollärarna i studien som subjekten, bedömning som objektet och uppfattningarna som fenomenet, vilka färgas av varje enskild förskollärares erfarenheter. Bedömning är något som i resultatet visar sig forma och omforma förskollärarnas uppfattningar då den utgår från den tid och det perspektiv som vi lever i, vilket i resultatet synliggör att bedömning är beroende av förståelsen och det fokus som den enskilde förskolläraren utgår från (a.a.). Det som framkommer i resultatet grundar sig i förskollärarnas erfarenheter av fenomenet bedömning och som sedan kan sättas i olika sammanhang, vilket synliggörs i studien då förskollärarna framhåller att bedömning kan förstås på olika sätt. Bedömning är något som förskollärarna genom sina erfarenheter uppfattar kan vara både något negativt och positivt. Vid första anblick uppfattas bedömning som något negativt och som kan ge negativa följder för barnen om den genomförs med fel fokus. Samtidigt har förskollärarna erfarenhet av att bedömning är nödvändigt och att det är en hjälp för att kunna utveckla både barn och verksamhet. Dessutom uppfattar förskollärarna i studien att bedömning mellan verksamhet och barn inte går att skilja på, trots att det motsäger

läroplanens intention, eftersom barnen anses vara verksamheten. Sammanfattningsvis visar resultatet att beroende på perspektiv eller sammanhang som bedömning utgår från visar det forma och omforma förskollärarnas uppfattningar och i sin tur hur de i detta fall förstår och använder sig av bedömning. Förskollärarna befinner sig i en viss kontext, vilket innebär att studiens resultat redogör för förskollärarnas uppfattningar i förhållande till studiens sammanhang (Christoffersen & Johanessen, 2015). Det betyder att förskolläraren även är en person utanför förskolan som kan uppfatta ett fenomen på ett annat sätt i ett annat sammanhang.

6. Diskussion

I följande kapitel kommer studiens resultat att diskuteras följt av en metoddiskussion kring de val som gjorts gällande de metoder som använts i studien. Avslutningsvis i kapitlet kommer slutsatser och förslag på vidare forskning att presenteras.

6.1 Resultatdiskussion

Resultatet kommer diskuteras i förhållande till studiens syfte och frågeställningar. Syftet är att bidra med kunskap om hur förskollärare uppfattar begreppet bedömning och dess innebörd. Diskussionen är uppdelad i två delar som följer studiens två frågeställningar och benämns som Uppfattningar om begreppet bedömning samt Uppfattningar om relationen mellan bedömning av verksamhet och barn.

6.1.1 Uppfattningar om begreppet bedömning

I resultatet framgår olika uppfattningar om begreppet bedömning där utgångspunkten visar sig vara beroende av hur förskollärarna förstår begreppet. Vi anser att denna uppfattning hos förskollärarna grundar sig i att begreppet bedömning innefattar en varierande innebörd och att den därför kan genomföras på olika sätt. Detta styrks av Eidevald (2017) samt Vallberg Roth (2014) som beskriver att bedömning är ett komplext och inget entydigt begrepp vilket medför olika tolkningar och förståelser. Eftersom det inte finns något verktyg hur bedömning bör genomföras uppfattar förskollärarna att det medför att bedömningarna i förskolan blir väldigt olika. Vi upplever därför att en positiv inställning till bedömning är avgörande för att den överhuvudtaget ska kunna bidra till något positivt. Dessutom har det blivit tydligt för oss att bedömning är ett ämne som upplevs svårt och relativt känsligt. Redan vid intervjuens början kunde vi märka av förskollärarnas uppfattningar om att bedömning anses vara något som är komplext och att begreppet till en början uppfattas som något negativt. Den negativa klangen, som förskollärarna uppfattar att bedömningen innefattar, grundar sig i att det kopplas samman med skola och betyg. De uppfattar dessutom att bedömning ger uttryck för vad barnet kan eller inte kan vilket inte bör förekomma i en förskolekontext. Detta anses stämma överens med Johansson (2016) som beskriver att begreppet bedömning ofta har en negativ betoning och därför undviks. Samtidigt menar författaren att det även grundar sig i att förskolan vill vara en unik verksamhet och inte densamma som skolan. Vi tolkar att

förskollärarna i studien har erfarenhet av att bedömning är något som sker främst i skolan och att de vill skilja på verksamheterna och dess innehåll. Vi tror även att detta kan grunda sig i att förskolans läroplan inte innefattar några uppnåendemål till skillnad från skolans läroplan, vilket Vallberg Roth (2010) menar belyser att det är fel att bedöma barn i förskolan. Vi anser även att den negativa klangen kan ha sin grund i att det är samhällets allmänna syn på bedömning, vilket till följd kan påverka förskollärarna och deras syn på bedömning och därmed deras arbete. Vallberg Roth (2014) beskriver att bedömning uppskattar, värderar, granskar, avväger eller betygsätter något eller någon. Dessa förklaringar upplever vi kan uppfattas dömande och kan vara en möjlig orsak till samhällets allmänna syn på bedömning.

Resultatet visar även att en förskollärare uppfattar att den negativa klangen med begreppet bedömning finns underförstått i läroplanen för förskolan eftersom bedömning inte benämns. Denna uppfattning anser vi tydliggör att förskolläraren i grunden uppfattar bedömning som något negativt. Trots det anser förskolläraren att det måste ske men att läroplanen behöver ge riktlinjer om hur det bör genomföras. Förskollärarens uppfattning kan vi även tolka som att ansvaret läggs över på skrivningarna i läroplanen istället för att förskolläraren förhåller sig till det eller lyfter hur det kan förstås och fungera i förskolan. Vi urskiljer även en tvetydighet där vi upplever att förskolläraren motsäger sig när denne uppfattar bedömning som negativt men samtidigt menar att det måste ske, vilket dessutom kan förstås som en osäkerhet hos förskolläraren. Ytterligare kan vi uppleva att den negativa synen på bedömning synliggörs när förskollärarna i studien beskriver att de bedömer men formulerar sig på ett sätt där det inte blir synligt att den sker. Detta beskrivs dessutom i Johanssons (2016) forskning, vilket vi upplever belyser att bedömning är nödvändigt samtidigt som begreppet betonas som negativt och därför inte framhålls. Resultatet visar att förskollärarna därför undviker begreppet istället för att lyfta att det sker och förklara hur och varför. Till skillnad från att undvika bedömning och utesluta den helt, som Johansson (2016) beskriver, upplever vi att förskollärarna i studien väljer att undvika begreppet men inte dess innehåll.

När uppfattningar kring begreppet bedömning ses som något negativt kan vi i resultatet urskilja att det kan medföra negativa konsekvenser. Resultatet visar att bedömning ofta sker genom att barnet bedöms utifrån rådande normer vilket ger konsekvenser då alla barn utvecklas olika och i olika takt. I läroplanen för förskolan framgår det att barns

kunskaper inte får bedömas vilket förskollärarna menar innebär att barnets personlighet istället bedöms. Utifrån denna uppfattning kan vi se en frustration där det anses värre att bedöma hur barnet är i förhållande till rådande normer än vad barnet kan vid ett visst tillfälle. Vallberg Roth (2014) menar att en personlighetsbedömning kan tolkas vara personlighetspsykologiskt grundad och att det i läroplanen inte finns några personliga formuleringar. Detta belyser att även en personlighetsbedömning, precis som bedömningar utifrån utvecklingspsykologiskt perspektiv och av kunskap, går emot policyn (a.a.). Vi anser att detta kan medföra att barnet blir bedömt utifrån vad som anses vara "normalt" där det handlar om att inte skilja sig från mängden. Detta styrks av Johansson (2016) som beskriver att bedömning är värderande och fastställer styrkor och kunskaper i förhållande till de normer som råder. Även Björk-Willén (2015) beskriver att en bedömning av barn, som anses var omöjlig att frångå, alltid leder till en värdering av barnet. Att värdera och jämföra med vad som är normalt anser vi inte fullt brukbart i alla kontexter eftersom alla människor är olika. Vad som är normalt för någon behöver inte vara normalt för någon annan. Förutom komplexiteten i begreppet bedömning anser vi att det även finns en komplexitet i de normer som förekommer i bedömningen, för vad är det som är "normalt" egentligen? Bör normen verkligen utgå från att alla ska vara lika, när vi egentligen är fullt medvetna om att vi är och fungerar olika?

När bedömning istället ses som något positivt och nödvändigt kan vi se i resultatet att den uppfattas kunna medföra positiva konsekvenser. I resultatet framgår det att bedömning kan vara en hjälp för att synliggöra alla barn och förskolans verksamhet, vilket uppfattas viktigt för att kunna möta barns behov. Även Vallberg Roth (2010) samt Folke-Fichtelius och Lundahl (2015) belyser att genom bedömning kan förskolläraren synliggöra barns lärande för att kunna stödja barnets fortsatta lärande och utveckla verksamhetens kvalitet. Dock poängterar Folke-Fichtelius och Lundahl att det inte handlar om att kategorisera, jämföra eller sortera barnen. Vi tolkar att författarna vill tydliggöra skillnaden på hur bedömning genomfördes förr, då bedömning handlade om att studera och klassificera barns psykologiska utveckling, med hur den bör genomföras idag (Åsén och Vallberg Roth 2012). I resultatet framgår det dessutom att bedömning ska genomföras i syfte att generera en likvärdig förskola för att synliggöra verksamhetens kvalitet. Att arbeta för en likvärdig förskola anser vi viktigt men samtidigt svårt att mäta då barngrupperna ständigt förändras vilket betyder att verksamheten ständigt förändras. Vi kan dock, liksom Johansson (2016), uppleva att syftet med bedömning kan bero på det samhället vi lever i

idag där allt ska mätas, granskas och jämföras och där det handlar om att skapa en utbildning av god kvalitet. Vallberg Roth (2010) styrker detta och menar att vi lever i en global kunskapsekonomi och granskningssamhälle vilket är bidragande faktorer till den bedömningskultur som finns i förskolan. På grund av den globala konkurrensen som framställs, upplever vi att barnen pressas till kunskapseffektivitet för att vid mätning och jämförelse nationellt visa på en god kvalitet i förskolan.

För att bedömningen ska kunna ge en sann bild av barnet uppfattar en förskollärare att bedömningen behöver ske i flera och olika kontexter då den anses vara kontextuellt bunden. Hur detta sker i praktiken är svårt att avgöra då vi är medvetna om att studien utgår från uppfattningar och därmed inga handlingar. Det som vi upplever skulle kunna liknas vid denna uppfattning är att bedömningen ska synliggöra lärprocessen och inte vad barnet har lärt sig eller inte. Detta framhålls av Sheridan, Sandberg och Williams (2015) som beskriver att genom att dokumentera, följa upp och utvärdera barns lärandeprocesser kan verksamhetens förutsättningar synliggöras för att kunna möta barn i deras lärande och utveckling. De poängterar dock att det handlar om att se lärprocessen och att barnet har förändrat sitt kunnande istället för vad barnet kan vid ett visst tillfälle (a.a.).

Utifrån resultatet som framkommit anser vi att det är viktigt att utgå från bedömningens didaktik och ställa sig frågorna vad, hur och varför en bedömning ska genomföras. Vi anser detta vara av stor vikt eftersom det i studien framkommer att bedömning kan ge både negativa och positiva följder för såväl barn som verksamhet. Vallberg Roth (2010) beskriver bedömningens didaktik och att den ger uttryck för bedömningens syfte och funktion. Vi upplever också att bedömningens didaktik därför möjliggör att både verksamhet och barn får utmanas och utvecklas. Johansson (2016) beskriver att bedömning är starkt kopplat med dokumentation och att den pedagogiska dokumentationen kan vara ett verktyg för att synliggöra bedömningens didaktik. Eftersom resultatet visar att bedömning alltid utgår från den enskilde förskolläraren anser vi att den pedagogiska dokumentationen kan möjliggöra att bedömningen kan ses ur flera perspektiv och således generera en bredare förståelse (Skolverket, 2015).

6.1.2 Uppfattningar om relationen mellan bedömning av verksamhet och barn

Resultatet visar att förskollärarna uppfattar att det finns en relation mellan bedömning av verksamhet och barn. I läroplanen för förskolan framgår det att det är verksamheten som ska bedömas men att detta ska göras genom att analysera varje barn, utan att bedöma barns kunskaper (Skolverket, 2016). Förskollärarna uppfattar formuleringen i läroplanen som motsägelsefull och att den uttrycker ett dubbelt budskap. Att formuleringen i läroplanen uppfattas motsägelsefull styrks av både Eidevald (2017) och Vallberg Roth (2010) som menar att det som följd påverkar hur den förstås och sedan hur den genomförs. Utifrån förskollärarnas uppfattningar kan vi även synliggöra att det medför en osäkerhet hos förskollärarna som hävdar att formuleringen går emot sig själv då de upplever att de måste bedöma både barn och verksamhet. Att bedöma verksamheten utan att bedöma barnet uppfattas av förskollärarna som svårt eftersom barnen anses vara verksamheten och att de därför inte kan skiljas åt. Utifrån förskollärarnas uppfattningar kan vi se likheter i Johanssons (2016) forskning. Författaren beskriver att ifall förskollärare utesluter att bedöma barn blir det på bekostnad av verksamheten som då inte blir utvärderad i förhållande till vad den möjliggör för barnens lärande. Detta anser vi kan förstås som att bedömningarna är beroende av varandra där de både kan berika men också exkludera varandra. Svårigheten och motsägelsen som framgår i förskollärarnas uppfattningar visar även likheter med det som framkom vid den första utvärderingen efter läroplanens uppkomst (Elfström, 2013). I utvärderingen framträdde svårigheten i vad som skulle utvärderas och att formuleringen i läroplanen ansågs vara motsägelsefull (a.a.). Detta kan förstås som att studiens resultat styrker den tidigare forskningen och att det fortfarande uppfattas vara ett dilemma, trots lång tid.

6.2 Metoddiskussion

Vi upplever att användandet av semistrukturerad intervju har varit lämpligt för studien eftersom den synliggör människors uppfattningar kring olika samhällsliga fenomen, vilket i studien är bedömning (Ahrne & Svensson, 2015). Detta gjorde att förskollärarna som deltog i studien kunde tala fritt vilket gjorde att deras uppfattningar gällande bedömning i förskolan kunde synliggöras. Dock har konsekvenser med denna metod uppenbarats eftersom vi uppfattar att det var lätt att förskollärarna berörde andra områden som inte tillhörde studiens syfte (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). Eftersom en semistrukturerad intervju innebär att följdfrågor kan appliceras kunde vi dock styra

samtalet tillbaka mot syftet, vilket var till stor hjälp. Det var till fördel att vi hade skrivit vår bakgrund innan intervjuerna eftersom vi dels kunde forma frågorna efter den men också för att själva kunna vara aktiva under intervjuens gång.

Analysen utgick från fenomenologin som forskningsansats vilken har varit lämplig eftersom studien inte söker efter uttänkta, rätta svar. Istället har fenomenologin tydliggjort den enskilde förskollärarens uppfattningar som grundar sig i erfarenheten av det studerade fenomenet (Bengtsson, 2005). Vid analysen av materialet har vi upplevt en svårighet i att skilja på svaren i förhållande till studiens frågeställningar. *Hur uppfattar förskollärare begreppet bedömning i förskolan?* var en bred fråga vilket öppnade upp för många uppfattningar som berörde flera kategorier. I databearbetningen och analysen var det därför betydande att skilja på vad uppfattningarna handlade om och att placera dessa rätt i kategorierna. Den breda frågan genererade dock ett mer omfattande och berikande material som Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) beskriver är en fördel med öppna frågor. Även om det krävdes mycket tid att läsa materialet flera gånger och analysera det utifrån uppfattningar, var det till fördel eftersom det kom fram sådant som inte uppmärksammats tidigare.

Eftersom förskollärarna som deltog i studien var kända för oss sedan tidigare bidrog det till att intervjun upplevdes avslappnad för de deltagande (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). Valet av olika förskolor bidrog till olika uppfattningar och ett mer omfattande material. Samtidigt finns en medvetenhet om att ett ännu mer omfattande material hade kunnat skapas genom att göra fler intervjuer och genom det få fler uppfattningar vilket hade bidragit till en ännu större trovärdighet för studien. Hade studien gjorts om på nytt hade vi tydliggjort frågorna *Hur gör du dina bedömningar?* samt *Vad görs med bedömningarna?* i studiens intervjuguide (se bilaga 1). Frågorna upplevdes svårformulerade och ledde till att vi behövde ge exempel för att frågan skulle kunna förstås. Detta var något som vi upptäckte redan vid de första intervjuerna men som vi valde att inte ändra för att alla deltagande skulle få samma förutsättningar och för att inte påverka eller styra det slutgiltiga resultatet. Ett förslag på vad som kunde göras annorlunda är att vi kunde ha genomfört en test-intervju innan intervjuerna för att få en förkunskap om hur frågorna skulle kunna förstås och därefter förtydliga dessa.

6.3 Slutsatser

Efter genomförd studie kan vi förstå att bedömning är något som uppfattas nödvändigt i förskolan men att det samtidigt upplevs vara svårt eftersom det framställs vara ett komplext begrepp. Det synliggörs även en uppenbar osäkerhet om hur bedömning bör genomföras där vi kan dra slutsatser att det till stor del handlar om att bedömning har en negativ klang och anses motsägelsefull gentemot läroplanen. Detta medför att begreppet därför undviks och formuleras på ett sätt där det inte blir synligt att bedömning av barnet sker. Hur förskolläraren uppfattar eller förstår begreppet bedömning visar sig därför vara det som påverkar hur bedömning i förskolan genomförs, vilket kan medföra både positiva och negativa konsekvenser för såväl barn som verksamhet. Dessutom kan vi dra slutsatsen om att relationen mellan bedömning av verksamhet och bedömning av barn är något som uppfattas höra ihop eftersom barnen anses vara verksamheten, där bedömningarna både kan berika men även exkludera varandra.

Sammanfattningsvis kan vi dra slutsatser om att bedömning behöver synliggöras och utvecklas där förskollärarna behöver diskutera och lyfta begreppet tillsammans och fundera kring sin inställning till det. Även Johansson (2016) menar att begreppet behöver implementeras i förskolans praktik för att göra pedagoger medvetna om hur det används och bör användas. När bedömning ökar i förskolan poängteras vikten av kunskap om risker, konsekvenser samt de möjligheter som den kan medföra i verksamheten (a.a.). Dessutom anser vi att läroplanen för förskolan behöver regleras och tydliggöras gällande bedömning, om vad som ska bedömas eller inte. Vad som är tillåtet att bedömas eller inte är nödvändigt att tydliggöra eftersom en fri bedömningspraktik skulle kunna öppna upp för alla typer av bedömning eftersom förskollärare uppfattas ha olika förståelser och synsätt. Dessutom kan en fri bedömningspraktik medföra att den kritiska synen på bedömning skulle kunna bortses, vilket kan resultera i en ökad bedömning där det fokuseras på fel saker.

Förslag till vidare forskning är att göra en följdstudie där fokus riktas mot hur bedömning sker i förskolan eftersom denna studie endast utgår från uppfattningar om begreppet bedömning i form av intervjuer. Metoden skulle istället för intervjuer därför vara observationer för att kunna synliggöra hur bedömning sker. Detta anses betydelsefullt eftersom vi i denna studie urskilt att bedömning utgår från den enskilde förskollärarens förståelse, vilket skulle vara intressant att studera i praktiken.

7. Referenser

- Bengtsson, J. (1994). Arkitektur och fenomenologi - om Norberg-Schulz' platsfenomenologi. *Nordisk arkitekturforskning*, 1, 17-33. Hämtad från <http://arkitekturforskning.net/na/article/viewFile/718/663>
- Bengtsson, J. (2005). En livsvärldsansats för pedagogisk forskning. I J. Bengtsson (Red.), *Med livsvärlden som grund* (2. uppl., s. 9-58). Lund: Studentlitteratur.
- Bjervås, L-L. (2011). *Samtal om barn och pedagogisk dokumentation som bedömningspraktik i förskolan – en diskursanalys*. (Doktorsavhandling, Göteborg universitet, institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande).
- Björk-Willén, P. (2015). Döma eller bedöma? Bedömningspraktiker avseende barns språkliga kompetenser. I G. Åsén (Red.), *Utvärdering och pedagogisk bedömning i förskolan* (s. 142-155). Stockholm: Liber.
- Brinkkjær, U., & Høyen, M. (2013). *Vetenskapsteori för lärarstudenter* (J. Jakobsson, Övers.). Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (2. uppl.). Malmö: Liber.
- Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter* (S. Andersson, Övers.). Lund: Studentlitteratur.
- Eidevald, C. (2017). *Systematiska analyser för utvärdering och utveckling i förskolan – Hallå, hur gör man?* (2. uppl.). Stockholm: Liber.
- Elfström, I. (2013). *Uppföljning och utvärdering för förändring: pedagogisk dokumentation som grund för kontinuerlig verksamhetsutveckling och systematiskt kvalitetsarbete i förskolan* (Doktorsavhandling. Stockholms universitet, Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen).
- Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I G. Ahrne., & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (2. uppl., s. 34-54). Stockholm: Liber.
- Folke-Fichtelius, M., & Lundahl, C. (2015). Förskolebarns lärande som mått kvalitet – statliga krav på dokumentation i förskolan. I G. Åsén (Red.), *Utvärdering & pedagogisk bedömning i förskolan* (s.38-50). Stockholm: Liber.
- Johansson, E. (2016). *Det motsägelsefulla bedömningsuppdraget - en etnografisk studie om bedömning i förskolekontext* (Doktorsavhandling, Göteborgs Universitet, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik). Hämtad

- från
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/46830/6/gupea_2077_46830_6.pdf
- Sahlin-Andersson, K. (2000). *Transnationell reglering och statens omvandling – granskningsamhällets framväxt* (Score Rapportserie 2000:14). Hämtad från
https://www.score.su.se/polopoly_fs/1.26649.1320939805!/200014.pdf
- Sheridan, S., Sandberg, A., & Williams, P. (2015). *Förskollärarkompetens i förändring*. Lund: Studentlitteratur.
- Skolverket. (2015). *Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan – pedagogisk dokumentation* (Rev. 2015). Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2016). *Läroplan för förskolan, Lpfö 98* (Rev. 2016). Stockholm: Skolverket.
- Tallberg Broman, I. (2010). Svensk förskola - ett kvalitetsbegrepp. I B. Riddersporre., & S. Persson (Red.), *Utbildningsvetenskap för förskolan* (s.21-38). Stockholm: Natur och kultur.
- Vallberg Roth, A-C. (2010) Att stödja och styra barns lärande – tidig bedömning och dokumentation. I Skolverket (Red.), *Perspektiv på barndom och barns lärande: en kunskapsöversikt om lärande i förskolan och grundskolans tidigare år* (s.175-234). Stockholm: Skolverket.
- Vallberg Roth, A-C. (2014). *Bedömning i förskolors praktik: Fenomen, begrepp och reglering*. Pedagogisk forskning i Sverige, 19 (4-5), s. 403-437.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer – inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad från
https://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf
- Åsén, G., och Vallberg Roth, A-C. (2012). *Utvärdering i förskolan – en forskningsöversikt*. (Vetenskapsrådets Rapportserie nr. 6:2012). Hämtad från
https://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/14938/Utv_i_forskolan.pdf?sequence=2&isAllowed

8. Bilagor

8.1 Bilaga 1 (3) Intervjuguide

Intervjuguide

Hur uppfattar du begreppet bedömning? Och sedan i en förskolekontext?

Upplever du att ni gör bedömningar i förskolan och isåfall hur och på vilket sätt?

Om ni gör bedömningar;

- **Varför gör du/ni bedömningar?**
 - finns det något syfte?
 - vad vill du att det ska leda till?
- **När sker dessa bedömningar?**
 - Planerar du när du ska göra bedömningar?
 - sker det spontant?
- **Hur gör du dina bedömningar?**
 - Metoder?
 - Utgår du från läroplanens innehåll eller kriterier för det du vill se/upp nå?
 - Utgår du från teorier?
- **Vad görs med bedömningarna?**
- **Vilka delar av verksamheten bedömer du?**
 - Utgår du från läroplanens innehåll eller kriterier för det du vill se/upp nå?
- **Vad kan en eventuell bedömning i förskolan ge för konsekvenser för barnen?**
- **Hur uppfattar du relationen mellan bedömning av verksamheten och bedömning av barn?**
- **Under din verksamma tid, har denna bild av bedömning förändrats?**

Samtycke för deltagande

Studien utgår från Vetenskapsrådets fyra forskningsetiska principer. Dessa fyra principer beskriver er som deltagandes rättigheter. Genom att skriva under denna blankett samtycker Du till deltagande i denna studie.

Informationskravet innebär att du som intervjupersonen ska få kännedom om vad forskningen handlar om, vad som gäller för dig som intervjuperson samt om rätten att avbryta din medverkan. Du har din fulla rätt att avbryta ditt deltagande och därmed ta tillbaka samtycke när som helst och av vilken orsak som helst.

Samtyckeskravet handlar om att du som intervjuperson bestämmer hur länge du medverkar i undersökningen och på vilka villkor.

Konfidentialitetskravet betyder att alla uppgifter om personen och dess uttalanden kommer aidentifierats. All information som genereras kommer att anonymiseras vilket garanterar att du som förskollärare inte kan bli identifierad. Dessutom kommer all information som genereras förvaras på ett säkert sätt som förhindrar att det försvinner t ex genom stöld.

Nyttjandekravet, belyser att allt material från dig som intervjuperson enbart kommer att användas till forskningsändamålet och materialet kommer inte lämnas eller lånas ut till annan forskning.

Hur går studien till?

Metoden för att samla in material för studien sker genom fem individuella intervjuer med olika förskollärare. Valet av intervju grundar sig i att vi är intresserade av förskollärares enskilda uppfattningar och tankar och ville därför inte att förskollärarna i studien skulle påverka varandra i deras slutsats vilket skulle kunna förekommit i en fokusgruppsintervju. Samtalen kommer att spelas in som ljudfil för att forskarna ska kunna transkribera och analysera materialet efter samtalet.

Hur får jag information om studiens resultat?

Varje förskollärare har rätt att läsa materialet för att se så det överensstämmer med verkligheten. När studien är godkänd på den slutgiltiga examinationen kommer denna att publiceras på <http://www.DiVA-portal.org>. och de deltagande förskollärarna kommer då bli meddelade om studiens titel så att de kan ta del av resultatet.

8.3 Bilaga 3 (3) Missivbrev

Förskollärarytbildningen – Examensarbete [LEFP17](#) - V18

Lovisa Thörn och Lydia Nickolausson genomför en studie i kursen Examensarbete inom ramen för förskollärarytprogrammet vid Jönköping University. Övergripande fokus i studien är att undersöka pedagogiska och didaktiska frågor rörande förskolans policy och praktik. Mer specifikt handlar denna studie om förskollärares uppfattningar gällande bedömning i förskolan.

Studenterna genomför denna studie i syfte att (a) bidra till kunskap om förskolan och dess verksamhet; (b) få erfarenhet av att genomföra empirisk forskning inom utbildning och undervisning; och (c) fullgöra kraven för att bli examinerad från förskollärarytprogrammet på Högskolan för Lärande och Kommunikation vid Jönköping University.

Om du accepterar att delta i denna studie kommer du att bli involverad i följande forskningsaktivitet:

- Samtalar med studentforskarna i informella individuella intervjuer.

Du har din fulla rätt att avbryta ditt deltagande och därmed ta tillbaka samtycke när som helst och av vilken orsak som helst.

Om du har frågor gällande den här undersökningen och/eller ditt deltagande, vänligen kontakta kursansvarig, Ann Ludvigsson (ann.ludvigsson@ju.se) eller examinator, Monica Nilsson (monica.nilsson@ju.se)

Om du accepterar ditt deltagande, vänligen skriv under nedan.

Datum

Deltagarens signatur

Deltagarens namnförtydligande

Studentens signatur

Studentens namnförtydligande

Studentens signatur

Studentens namnförtydligande